

УДК 336.14:((061.1ЄС):330.34

Н. В. Гусаревич,

к. е. н., асистент кафедри фінансів,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

І. П. Адаменко,

к. е. н., старший науковий співробітник Науково-дослідного фінансового інституту,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ У КРАЇНАХ ЄС З РОЗВИНУТОЮ ЕКОНОМІКОЮ*

N. Husarevych,

Ph.D., Assistant, Department of Finance, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

I. Adamenko,

Ph.D., Senior Researcher at the Research Financial Institute, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

FEATURES OF THE BUDGET REVENUES FORMATION IN THE EU MEMBER STATES WITH DEVELOPED

У статті розкрито особливості формування дохідної частини державного бюджету у країнах Європейського Союзу з розвинутою економікою, визначено найбільшу складову формування бюджетних доходів аналізованих країн. Здійснено аналіз питомої ваги доходів державного бюджету у країнах з розвинутою економікою ЄС, частки податків у бюджетних доходах, структури оподаткування у розрізі класифікації податків. Обґрунтовано, що прогнозованість та послідовність змін фіскальної політики є базовими принципами її формування для країн ЄС.

The article reveals the budget revenues formation peculiarities of the EU Member States with the developed economy, and it also determines the largest component of the budget revenues formation of these countries. The author analyzes the state budget revenues proportion in the EU Member States with the developed economy, as analysis of the taxes share in budget revenues, the tax structure by the taxes classification. The author substantiates that the predictability and sequence changes in fiscal policy are the basic principles of its formation for the EU Member States.

Ключові слова: бюджет, державний бюджет, доходи державного бюджету, податкові надходження, непрямі податки, прямі податки, податок на додану вартість, податкова ставка.

Key words: budget, state budget, state budget revenues, tax revenues, indirect taxes, direct taxes, value added tax, tax rate.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Система формування доходів державного бюджету знаходиться під впливом постійних трансформаційних змін в економіці та адаптується до нових макроекономічних умов. Доцільно дослідити досвід країн Європейського Союзу із розвинутою економікою, які демонструють стійкі темпи економічного зростання після низки проведених реформ, у тому числі і в бюджетній сфері.

В. Макогон [11, 16], М. Пасічного [12; 17; 18], В. Федосова [15], І. Чугунова [16—18] та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є узагальнення та систематизація досвіду формування доходів державного бюджету у країнах Європейського Союзу з розвинутою економікою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері формування бюджетно-податкової політики можна назвати праці Дж. Б'юкенена [1], Дж. Кейнса [8], П. Самуельсона [13], А. Сміта [14], Дж. Стігліца [20]. Питання формування дохідної частини державного бюджету досліджуються у працях вітчизняних вчених: Т. Боголіб [2], О. Василика [5], І. Запатріної [7], Л. Лисяк [4], І. Лук'яненко [9; 10], А. Мазаракі [3],

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Бюджетна політика країни адаптується до еволюції суспільних потреб, перетворень в економіці та соціальної сфері, змін економічної кон'юнктури. Важливим є посилення дієвості регуляторного механізму державного бюджету в умовах інституційної трансформації економічних відносин. Формування дохідної частини державного бюджету є базовою матрицею для прогнозування і планування інших бюджетних показників, у даному процесі уособлюється складний пошук комп-

* Роботу виконано в межах фундаментальної науково-дослідної роботи "Бюджетна стратегія економічного зростання" (номер державної реєстрації 0118U000128).

Таблиця 1. Питома вага доходів державного бюджету у розвинутих країнах Європейського Союзу, % ВВП

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Великобританія	37,6	37,7	41,0	43,7	44,3	42,7	43,3	41,1	40,3	39,4
Данія	33,1	35,9	36,5	41,6	42,3	42,5	43,9	41,8	41,6	41,1
Ірландія	31,1	32,7	38,5	44,6	63,1	43,8	39,7	37,8	36,0	28,3
Австрія	34,1	33,3	34,0	36,9	35,3	34,5	34,7	34,3	35,7	34,6
Ісландія	29,8	30,0	43,4	36,3	38,4	34,9	34,0	32,7	33,4	31,5
Швеція	30,8	29,9	29,7	31,5	31,2	30,5	30,7	31,0	30,6	29,7
Італія	27,1	26,6	26,8	30,0	29,1	28,5	29,3	29,2	29,6	29,5
Фінляндія	24,9	23,7	24,4	27,8	28,3	27,5	28,2	28,6	28,6	28,0
Нідерланди	25,1	25,4	25,8	28,9	29,7	27,6	27,4	25,9	26,5	27,1
Франція	22,3	22,2	22,6	24,0	25,3	23,2	23,3	23,0	23,1	23,0
Німеччина	13,7	13,3	13,5	14,9	16,1	14,3	13,8	13,4	12,9	12,6

Джерело: складено на основі даних Eurostat [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

ромісів між суспільними верствами щодо перерозподілу частини створеного валового внутрішнього продукту через бюджет, визначення різновидів та платників податків. Вилучення з доходів та майна домогосподарств, прибутків підприємств мають бути узгоджені з очікуваннями економічних агентів, держава повинна мати обґрунтовану позицію куди вона буде спрямовувати дані кошти та як це пришвидшуватиме або стримуватиме ділову активність, інвестиційні процеси та економічний розвиток в цілому.

Формування дохідної частини бюджету є важливим для будь-якої країни, оскільки для забезпечення виконання своїх функцій держава повинна мати відповідні фінансові ресурси. Джерелами їх формування можуть бути податки та власні доходи держави. Однак податки, які є формою примусового відчуження результатів діяльності юридичних і фізичних осіб у власність держави, або, інакше, платою за виконання державою її функцій, відрахуванням частини вартості ВВП на загальносуспільні потреби, без задоволення яких сучасне суспільство існувати не може, стали не тільки головним джерелом доходів бюджету держави, але й важливим фактором впливу на економічну систему [6].

Необхідність узгодженості бюджетних систем країн, що є членами Європейського Союзу і розроблення єдиних методів бюджетної політики була зумовлена підписанням у 1992 р. Маастрихтського договору, яким було передбачено визначені кількісні обмеження відповідно до показників державних бюджетів країн, що і стали критеріями входження до даного об'єднання. Таким чином, визначено, що рівень дефіциту державного бюджету не повинен перевищувати 3% ВВП, також встановлено граничний загальний державний борг на рівні 60%. Головним законодавчим актом, який регулює процес реалізації бюджетної політики є Регламент Ради від 25 червня 2002 р., з урахуванням якого всі країни Європейського Союзу здійснюють свою діяльність у фінансовій сфері. Відповідно до прописаних положень бюджетний процес країн ЄС проводиться за єдиною методологією розробки, ухвалення й виконання бюджетів, яка передбачає використання середньострокового бюджетного планування з 2003 року. Цей підхід дає можливість бюджетного фінансування цільових програм, реалізація яких виходить за межі фінансового року, дозволяє планувати видатки бюджетів у розрізі окремих інституцій Європейського Союзу, а також стратегічних та тактичних цілей розвитку.

Використання бюджетної політики як ефективного інструменту забезпечення соціально-економічного розвитку ускладнює циклічна асиметрія, яка посилюється через зміни економічної кон'юнктури. У зв'язку з цим важливим завданням у сфері бюджетної політики залишається гармонізація бюджетних систем, зокрема щодо структури доходів і витрат. У цілому на даному етапі специфіка європейської моделі бюджетної політики визна-

чається значною роллю глибоких інтеграційних процесів у забезпеченні розвитку Євросоюзу. Таким чином, створення Європейського Союзу дозволило країнам скоординувати проведення бюджетної політики, спрямованої на забезпечення соціально-економічного розвитку країн. Механізм координації бюджетної політики в рамках ЄС полягає у застосуванні певних нормативів, зокрема процентного показника величини бюджетного дефіциту та державного боргу до ВВП; систем контролю і санкцій за порушення встановлених нормативів; зобов'язань щодо розробки програм стабільності та програм конвергенції із зазначенням прогнозних значень бюджетних показників [11].

У розвинутих країнах Європейського Союзу питома вага валового внутрішнього продукту, що перерозподіляється через доходи державного бюджету є як вищою, так і нижчою, про свідчать дані проведеного аналізу. Варто відзначити, що до переліку найбільш розвинутих країн нами віднесено країни, де обсяг валового внутрішнього продукту на душу населення складає понад 35 тис. дол. США, а саме Ірландія — 65,0 тис. дол. США, Нідерланди — 48,3 тис. дол. США, Австрія — 48,2 тис. дол. США, Німеччина — 47,4 тис. дол. США, Швеція — 46,7 тис. дол. США, Данія — 46,6 тис. дол. США, Ісландія — 46,5 тис. дол. США, Великобританія — 41,5 тис. дол. США, Фінляндія — 41,0 тис. дол. США, Франція — 39,6 тис. дол. США, Італія — 36,0 тис. дол. США (табл. 1). Потрібно зауважити, що у таких країнах як Великобританія, Данія та Ірландія зафіксовано високий рівень як перерозподілу ВВП через бюджетну систему, так і суттєвий рівень централізації фінансового ресурсу в державному бюджеті. Частка доходів державного бюджету у ВВП для наведених країн у середньому за період 2006—2015 років складає 41,1 %, 40,0% та 39,6 %. При чому в Великобританії та Данії показники по роках не відчутно різняться за винятком нарощування бюджетних доходів у 2006—2008 роках. У Ірландії можна спостерігати величезне збільшення аналізованого показника у 2010 році, так само суттєве пониження у 2011 році та подальше зменшення у посткризових роках. Ірландія належить до країн, державні фінанси яких зазнали найбільшого розбалансування у період фінансової рецесії.

Друга група серед представлених країн налічує три позиції — Австрія, Ісландія та Швеція (30—35 %), рівень перерозподілу ВВП через доходну частину державного бюджету складає 34,7 %, 34,4 % та 30,6 %

відповідно. Третя група (25—30 %) — Італія — 28,6 %, Фінляндія — 27,0 %, Нідерланди — 26,9 %.

Значення частки доходів державного бюджету у ВВП Франції є нижчим та складає 23,2 %, що зумовлено значним рівнем фіскальної децентралізації. Найменше значення наведеного показника спостерігаємо у Німеччині, де доходи державного бюджету за період 2006—2015 років становлять 13,9 %, варто зазначити, що більша частина податкових і неподаткових платежів зараховується до бюджетів федеральних земель. Особливістю структури федерального бюджету Німеччини є значний показник питомої ваги у податкових надходженнях ПДВ та неподаткових надходжень у статті "доходи від економічної діяльності", що включають прибуток Німецького федерального банку.

Суттєвою відмінністю у структурі доходної частини державного бюджету розвинутих країн ЄС у порівнянні з країнами Центральної Європи та Балтії є більш вагома роль податкових надходжень у формуванні бюджетних доходів. За період 2006—2015 років середнє значення частки податків у доходах бюджету країн, представлених у таблиці 1 коливається від 74,3 % у Франції до 89,4 % у Швеції, відповідно середнє значення даного показника для вибірки складає 79,9 %. По відношенню до валового внутрішнього продукту податкові надходження складають для цієї вибірки країни — 24,7 %. Показники питомої ваги податкових надходжень до державного бюджету у ВВП та частки податків у доходах державного бюджету представлено на рисунку 1.

Відповідно, середнє значення показника питомої ваги податкових надходжень до державного бюджету у ВВП складає у Німеччині 11,6 %, Франції — 17,2 %, Фінляндії — 20,3 %, Нідерландах — 21,3 %, Італії — 22,9 %, Ісландії — 26,8 %, Швеції — 27,3 %, Ірландії — 28,4 %, Австрії — 28,4 %, Великобританії — 33,1 %, Данії — 34,0 %. Відмінною особливістю структури оподаткування аналізованих країн з розвинутою економікою в порівнянні з країнами з трансформаційною економікою є превалювання прямих податків над непрямими. Використовуючи методику ОЕСР можна констатувати, що надходження від податків на доходи і прибуток переважають відповідні надходження податків на споживання. В структурі оподаткування багатьох розвинутих країн ключову роль відіграють податки на робочу силу. Питома вага даного виду податків у загальній структурі податкових надходжень складає у Швеції — 57,6 %, Австрії — 56,8 %, Данії — 56,6 %, Нідерландах — 53,2 %, Франції — 51,8 %, Фінляндії — 50,3 %, Італії — 49,8 %. Варто зауважити, що для систем оподаткування в розвинутих країнах ЄС із високим рівнем доходу на душу населення притаманне функціонування прогресивної шкали оподаткування для податку на доходи фізичних осіб. Найвища ставка на теренах ЄС спостерігається у Швеції на рівні 57,1 %, Данії — 55,8 %, Нідерландах — 52,0 %, Франції — 50,2 %, Австрії — 50,0 %. Найнижчий рівень максимальної ставки податку на доходи серед аналізованих нами розвинутих країн зафіксовано у Великобританії на рівні 45,0 %, дана краї-

Рис. 1. Питома вага податкових надходжень у ВВП та доходах державного бюджету в країнах із розвинутою економікою, %

на у 2013 році знизила ставку на 5 відсоткових пунктів.

У періоді 2006—2015 років не зафіксовано єдиної тенденції зміни граничної ставки податку на доходи фізичних осіб, проте в своїй більшості ставки зростали — у 8 із 11 країн. В Ісландії на 7,6 відсоткових пункти з 38,7 % до 46,3 %, Ірландії на 6,0 відсоткових пункти з 42,0 % до 48,0 %, Великобританії на 5,0 відсоткових пункти з 40,0 % до 45,0 %, Франції на 4,8 відсоткових пункти із 45,4 % до 50,2 %, Італії на 4,7 відсоткових пункти з 44,1 % до 48,2 %, Німеччині на 3,2 відсоткових пункти із 44,3 до 47,5 %, Фінляндії на 0,7 відсоткових пункти — з 50,9 % до 51,6 %, у Швеції на 0,5 відсоткових пункти з 56,6 % до 57,1 %. У двох країнах максимальні ставки податку залишились незмінними, в Нідерландах — 52,0 % та Австрії — 50,0 % відсотків. У Данії відбулось зниження ставки з 62,3 % до 55,8 %, тобто на 6,5 відсоткових пункти.

Імплицитну ставку податків на робочу силу можна відобразити такою формулою:

$$t_t = \left(\frac{t_a \times W + TS + OT}{W + S} \right) \times 100 \quad (1),$$

де t_a — середньозважена ставка податку на доходи фізичних осіб;

W — заробітна плата та виплати, що з нею пов'язані;

TS — загальні відрахування у фонди соціального страхування;

OT — інші податки на робочу силу (єдиний податок);

S — внески у фонди соціального страхування, що здійснюються роботодавцем.

Проведений аналіз засвідчив, що середнє значення імплицитної податкової ставки на робочу силу для вибірки розвинутих країн ЄС залишалось майже без змін у діапазоні 2005—2014 років, у 2005 році цей показник становив 36,3 %, у 2014 році — 37,0 %, загалом у десятирічному періоді імплицитна податкова ставка на робочу силу для наведених країн склала 36,4 %. Цей показник є дещо вищим аніж середній показник для 28 країн-членів Європейського Союзу — 35,8 %, що свідчить про те, що у розвинутих країнах оподаткування доходів населення є вищим. Найменше середнє значення імплицитної податкової ставки на робочу силу у періоді 2005—2014 років спостерігається у Великобританії — 25,6 %, найбільше в Італії — 43,4 %. Для Австрії даний показник становить

42,1%, Швеції — 40,3 %, Фінляндії — 39,8 %, Франції — 39,7 %, Німеччини — 37,4 %, Данії — 34,5%, Нідерландах — 32,0 %, Ірландії — 29,3 % (табл. 2).

Склад та обсяги бюджетних видатків визначають умови соціально-економічного розвитку країни, створюють відповідні умови для стимулювання виробництва, сприяють розвитку людського капіталу. Так, у цілому для розвинутих країн ЄС середнє значення видатків державного бюджету у ВВП за період 2006—2015 років складає — 30,7 %.

Економічна програма партнерства передбачає, що коли країна перебуває в режимі корекції надмірного дефіциту, повинна надати в Комісію і Раду Європейського Союзу економічну програму партнерства для схвалення програми структурних реформ щодо стійкого скорочення бюджетного дефіциту на тривалу перспективу. Сторони Договору повинні повідомляти про свої плани за позичення на ринку капіталу Раду Європейського Союзу та Європейську комісію для поліпшення координації планування національних запозичень. Держави-члени повинні приймати необхідні дії та заходи по забезпеченню конкурентоспроможності, підвищення зайнятості, що сприятиме стійкості державних фінансів і зміцненню фінансової стабільності. Такі дії узгоджуються з іншими країнами-учасниками та з Європейською комісією.

Незважаючи на найбільший економічний спад для країн ЄС у 2008—2009 роках, динаміка відновлення економічного зростання у багатьох його країнах-членах залишається доволі нестабільною. Існує ймовірність щодо тривалості росту сукупного попиту та можливостей переходу економіки у стан "постійної стагнації". Тому при розробці заходів бюджетного регулювання дотримуються позиції необхідності стимулювання сукупного попиту. У країнах Європейського Союзу, насамперед Центральної Європи реалізуються системні заходи щодо підвищення рівня ефективності державних видатків та капіталовкладень в об'єкти інфраструктури. Вагомі акценти ставляться на зміцненні інститутів регулювання та проведення децентралізації, як свідчить досвід останнього десятиліття проведення бюджетної децентралізації сприяло підвищенню рівня ефективності державних інвестицій в основний капітал. Значну роль у процесі удосконалення алгоритму формування державного бюджету приділяється розвитку інструментів середньострокового бюджетного планування та прогнозування. Формування бюджету на середньостроковий період (як правило, в більшості випадків три роки) відбувається з урахуванням використання обмежувальних правил щодо росту бюджетних видатків, узгодження пріоритетів бюджетного регулювання з стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку, орієнтація видатків бюджету на результат, посилення взаємозв'язку річного та середньострокового планування.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зазначити, що в залежності від ступеню розвитку економіки, розміру валового внут-

Таблиця 2. Імплицитна податкова ставка на робочу силу в розвинутих країнах ЄС, %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Великобританія	26,1	25,9	25,8	26,2	24,9	25,7	26,0	25,2	25,2	25,3
Данія	35,8	35,7	35,6	35,6	33,8	33,6	33,6	34,1	34,0	33,3
Ірландія	26,4	26,2	26,2	25,6	27,8	29,0	31,5	32,5	33,2	34,4
Австрія	41,9	42,0	42,1	42,4	41,4	41,6	41,9	42,1	42,5	43,0
Швеція	43,5	42,8	41,3	41,1	39,4	39,2	39,1	38,9	38,8	38,6
Італія	42,2	41,6	43,5	43,7	43,7	43,9	43,4	44,0	44,1	43,9
Фінляндія	40,6	40,2	39,9	40,4	39,6	38,3	38,9	39,5	39,7	40,5
Нідерланди	29,9	32,1	31,3	32,0	31,4	32,1	32,5	33,2	32,9	32,2
Франція	39,0	39,3	39,1	39,1	38,8	38,7	39,4	40,6	41,3	41,5
Німеччина	37,2	37,8	37,8	38,2	37,6	36,6	36,8	37,0	37,3	37,5

Джерело: складено за даними Європейської комісії.

рішнього продукту на душу населення відрізняються підходи країн щодо формування доходної частини бюджету, зокрема в частині коефіцієнта перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджетну систему, частки податків у бюджетних доходах, структури оподаткування у розрізі класифікації податків, ставок оподаткування тощо.

На сучасному етапі розвитку фінансових відносин необхідним є подальше проведення збалансованої бюджетної політики з метою відновлення достатнього рівня стійкості системи державних фінансів та бюджетної системи. Необхідність підтримки фінансово-банківських інституцій, належного рівня платоспроможного попиту населення, обмежені можливості забезпечення додаткових доходів бюджету за рахунок податкових надходжень обумовили значне зростання показників дефіциту державного бюджету в країнах ЄС. З огляду на необхідність проведення бюджетної консолідації важливим заходом стало підписання країнами-членами Європейського Союзу Договору про стабільність, координацію і управління в економічному та валютному союзі. Цим актом визначено ряд важливих напрямів фінансового регулювання економіки, які мають на меті посилити ефективність впливу держави на соціально-економічні процеси, зокрема було встановлено бюджетно-податкові обмеження та правила. По-перше, правило збалансованого бюджету, яке полягає у тому, що бюджет має бути ухваленим з первинними профіцитом або бути збалансованим. По-друге, правило бюджетного скорочення, у разі перевищення показника структурного дефіциту бюджету у 0,5 % ВВП необхідним є проведення відповідного коригування видаткової частини бюджету та зниження бюджетного дефіциту.

Література:

1. Б'юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / Пер. з англ. / Дж.М. Б'юкенен, Р.А. Масгрейв. — К.: Вид. Дім "КМ Академія", 2004. — 175 с.
2. Боголиб Т.М. Бюджетная система Украины: новая реальность и глобальные вызовы / Т.М. Боголиб // Економічний часопис-XXI. — 2016. — № 1—2. — С. 41—43.
3. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / за заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: КНТЕУ, 2010. — 409 с.

4. Бюджетна складова реалізації доміантних напрямів суспільного розвитку / За ред. Л.В. Лисяк. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д. Василик. — К.: НІОС, 2000. — 416 с.
6. Гусаревич Н.В. Формування доходів бюджету в умовах економічних перетворень / Н.В. Гусаревич // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. — 2016. — № 30/1. — С. 152—158.
7. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання: монографія / І.В. Запатріна; Ін-т соц.-екон. стратегій. — К., 2007. — 528 с.
8. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс; пер. с англ. — М.: Гелиос, 2012. — 352 с.
9. Лук'яненко І.Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти: монографія / І.Г. Лук'яненко. — К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія". — 2004. — 584 с.
10. Лук'яненко І. Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики: монографія / І. Лук'яненко, М. Сидорович. — К.: НАУКМА, 2014. — 229 с.
11. Макогон В.Д. Бюджетна політика у країнах ЄС / В.Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. — 2011. — № 6. — С. 36—46.
12. Пасічний М.Д. Інституційні засади розвитку фінансового регулювання економіки / М.Д.Пасічний // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. — 2015. — Вип. 27/1. — С. 137—143.
13. Самуельсон П. Економіка / П. Самуельсон, В. Нордгауз; пер. з англ. — М.: Вільямс, 2010. — 1360 с.
14. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; пер. с англ. — М.: Соцэкгиз, 1962. — 684 с.
15. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.
16. Чугунов І.Я. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень / І.Я. Чугунов, В.Д. Макогон // Економічний часопис-XXI. — 2016. — № 3—4 (2). — С. 66—69.
17. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика економічного розвитку / І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний // Науковий вісник Полісся. — 2018. — № 1 (13). — Ч. 1. — С. 54—61.
18. Чугунов І.Я. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки / І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний // Вісник КНТЕУ. — 2016. — № 5. — С. 5—18.
19. Eurostat [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
20. Stiglitz J. Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development / J. Stiglitz, J. A. Ocampo, S. Spiegel, et.al. — Oxford: Oxford University Press, 2006. — 352 p.
2. Bogolib, T.M. (2016), "Budget system of Ukraine: a new reality and global challenges", *Yekonomichniy chasopis-XXI*, vol. 1—2, pp. 41—43.
3. Mazaraki, A.A. (2010), *Biudzhetna sistema Ukrainy ta Yevrosoiuzu* [Budget system of Ukraine and the European Union], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
4. Lysiak, L.V. (2015), *Biudzhetna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspil'noho rozvytku* [Budget component of the dominant directions of social development], *Dnipropetr. derzh. finans. akad.*, Dnipropetrovs'k, Ukraine.
5. Vasilik, O.D. (2000), *Teoriya finansiv* [Theory of Finance] NIOS, Kyiv, Ukraine.
6. Husarevych, N.V. (2016), "Formation of budget revenues in the context of economic transformation", *Ekonomichnyj visnyk universytetu. Pereiaslav-Khmel'nyts'kyj derzhavnyj universytet imeni Hryhoriia Skovorody*, vol. 30/1, pp. 152—158.
7. Zapatrina, I.V. (2007), *Byudzhetniy mekhanizm ekonomichnogo zrostannya* [Budgetary mechanism of economic growth], *In-t sots.-ekon. Strategiy*, Kyiv, Ukraine.
8. Kejns, Dzh.M. (2012), *Obschaia teoriya zaniatosty, protsenta y deneh*, [The General Theory of Employment, Interest and Money], Helyos ARV, Moscow, Russian Federation
9. Luk'ianenko, I.H. (2004), *Systemne modeliuвання pokaznykiv biudzhetnoi systemy Ukrainy: pryntsypy ta instrumenty* [System modeling of indicators of the budget system of Ukraine: principles and tools], *Vydavnychyj dim "Kyievo-Mohylians'ka akademiia"*, Kyiv, Ukraine.
10. Luk'ianenko, I.H. and Sydorovych, M.P. (2014), *Biudzhetno-podatкова polityka Ukrainy: novi vyklyky*, [Fiscal policy: new challenges], *NaUKMA*, Kyiv, Ukraine.
11. Makogon, V.D. (2011), "Budget policy in EU countries", *Visnik KNTYeU*, vol. 6, pp. 36—46.
12. Pasichnyj, M.D. (2015), "The institutional framework for financial regulation", *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 27(1), pp. 137—144.
13. Samuel'son, P. and Nordgauz, V. (2010), *Ekonomika* [Economy], *Vy`l`yams*, Moscow, RUSSIA.
14. Smit, A. (1962), *Issledovanie o prirode i prichinakh bogatstva narodov* [A Study on the Nature and Causes of the Wealth of Peoples], *Sotsekgiz*, Moscow, RUSSIA.
15. Fedosov, V.M. and Yuriy, S.I. (2010), *Teoriya finansiv* [Theory of Finance], *Centr uchbovoyi literatury*, Kyiv, Ukraine.
16. Chugunov, I.Ya and Makogon, V.D. (2016), "Budget policy in the context of economic transformation", *Ekonomichny`j chasopy`s-XXI*, vol. 3—4 (2), pp. 66—69.
17. Chuhunov, I.Ya. and Pasichnyj, M.D. (2018), "Budget and tax policy of economic development", *Naukovyj visnyk Polissia*, vol. 1 (13), no. 1, pp. 54—61.
18. Chuhunov, I.Ya. and Pasichnyj, M.D. (2016), "Financial policy of Ukraine in the globalized economy", *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 5—18.
19. Eurostat (2018), available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 10 May 2018).
20. Stiglitz, J. (2006), *Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development*, Oxford University Press, Oxford, UK.

References:

1. B'yukenen, Dzh.M. and Masg`revj, R.A. (2004), *Suspil'ni finansy` i suspil'ny`j vy`bir: dva proty`lezhny`x bachennya derzhavy`* [Public finances and social choice: two opposing views of the state], "KM Akademiya", Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2018 р.